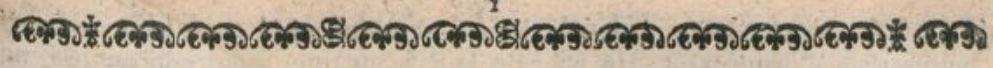

Besnier, Henri - candidat / Andry,
Nicolas - président. - An
Erumpentibus Variolarum ??????????,
à Phlebotomiâ, & purgatione semper
abstinendum ?

1712.

*Paris : Apud Viduam Francisci
Muguet, Regis & Facultatis
Medicinae Typog.*

Cote : ms 2325 n°68

QUÆSTIO MEDICA,

Quodlibetariis disputationibus manè discutienda in Scholis Medicorum, die Lunæ 18. Januarii 1712.

M. NICOLAO ANDRY, Doctore Medico, Lectore & Professore Regio, Præside.

An Erumpentibus Variolarum ἐκθύματα, à Phlebotomiâ, & purgatione semper abstinendum?

I.

COMMUNI ἐκθύματων atque ἐξανθήματων nomine, cutaneas qualvis efflorescentias, seu extimam cutis superficiem duntaxat attingentes, seu in ipsâ sublimes indiscriminatim appellarunt nonnulli veterum *A*, usus tamen obtinuit *B* ut ἐξανθήματα proprie dicantur quæ cutem tantùm maculis fœdant, ut Petechiæ seu Papulæ, peculiari appellatione, purpura nuncupatæ, quarum Hippocrates, Galenus, Aëtius, meminerunt *C*: ἐκθύματα verò quæ eam præterearea attollunt, in quibus numerantur Morbilli & Variolæ, veteribus Græcis & Latinis haud incogniti morbi *D*, licet peculiarem de iis mentionem non fecerint, ut pote quos inter malignarum febrium accidentia duntaxat recenserent, subque generali ἐξανθήματων, aut ἐκθύματων, vocabulo, criticè quidem erumpentium, nec proprium & peculiare morbi genus constituentium, comprehenderent *E*, ita ut indicatâ febrium curatione, illorum curam particularem habendam esse haud existimarent. Variolæ itaque, quas ab antiquiori causâ, nempe à sanguinis materni inquinamentis ortas, opinati sunt Arabes *F*, proindeque nec novum *G* censuerunt esse morbum qui ut vulgò & minus aptè creditur, ab iis circiter temporibus quibus eas descripsêre *H*, in orbem effundi cœptus sit: ἐκθύματα sunt epidemicè, ut plurimùm, certisque quibusdam annis, vere *I* præsertim irrumpentia, quæ vix quisquam per vitæ curriculum declinat; pueros potissimum infestantia, nonnunquam adultos, quin & senes (ut hisce temporibus contigit, ubi non nullos ultrâ decem & sexaginta annis natos, hoc morbo affectos, tandemque feliciter restitutos vidimus) nec semel tantum, ut fere fit, sed quandoque secundo, tertio quarto, &c. eundem invadentia, febri ut plurimùm continuæ, aliquando intermittenti supervenientia *K*, tumque rubentia primùm, varorum magnitudine (undè & Variolarum *L* nomen) confertim in corporis superficie, ac præsertim in facie, manibus, pedibusve erumpentia, mox intrâ aliquot dies suppurantia, & in crustas tandem abeuntia, aliquando foveis in cute relictis, aliquando nullis: funesta plerumque si segniter erumpant, nunquam verò non lethalia si semel enata retrocedant aut quiescant, ut referente Hippocrate *M*, contigit Tymonactis filio bimestri, cui pustulæ in cruribus, coxis, lumbis, & imo ventre, rubicundæ effluerunt, quæ postea conquieverunt, tumque convulsiones & mortem accerferunt: item ægroto adulto, vigesimum jam annum agente, sileno dicto, cujus morbum ita exponit sedulus ille observator, ut præcipua Variolarum & cum eruptione sunt, & male tandem erumpunt, Symptomata fusè & dilucidè describat, qui silenus octavo vehementissimæ febris die, sudore per totum corpus, diffusus est, cum pustulis rubentibus, rotundis, parvis, varorum *N* speciem referentibus, quæ consistentes, nec amplius crescentes, undecimo tandem die, cum ægotante, qui tùm è vivis excessit, evanue-

A Hipp. 3. epid. sect. 3.
 Coac. præn. 444.
 Aëuar. lib. 1.
 meth. med. c. 204
 aliq.que.
B Galen. 3. in 54 epid. comm. text. 51.
 Fern. aliq.que quam plures.
C Hipp. 1. epid. sect. 2. statu 2.
 Idem 4. epid. in fine 5. epid. versus finem. 7. epid. ad calcem.
 Aëtius lib. 5. c. 129.
 Aëuar. lib. 1.
 meth. cap. 23.
D Hippocrad. Galeno, Aëtio, hic verò de postulis puerorum acu per forandis loquitur lib. 14. cap. 63.
E Ant. Merindol. de febr. cap. ult.
 River. meth. cur. febr. sect. 3. c. 2.
 aliq.que optimæ notæ medici, id observant.
F Avic. lib. 4. feb. 1. tract. 4. c. 6. ali. que quorum sententiam secuti sunt Sennert. lib. 4. de febr. cap. 10. Ducau. lib. 3. cap. 8.
 River. loco cit.
 Zuinger. Theatr. Prax. Med. ali. que quàm plures.
G River. loco jam cit.
H Aun. Chr. millesimo quingentesimo.
I Hipp. aph. 20. sect. 3. 78. μίγ γὸ ἡρὸς ἐξανθήμασις ἰλασθεὶς πλεῖστα.
 Vide Heurnium in hunc aphor.
K Ant. method. de febr. cap. 20.
L Mercur. de morbo pueror. c. 2.
 River. meth. cur. febr. sect. 3. c. 2.
M Hipp. 7. epid. versus finem.
N olov iorðoi

A

A 1. Epid. sect. 3
B 3. Epid. sect. 1.
ims.
C Avicenn. lib. 4.
feb. 1. tract. 4.
cap. 8.
Fernel. de morb.
pestil. lib. 2. c. 12.

D Galen. meth.
med. lib. 5. c. 12.
versus finem.

E Zuinger. Theatr.
prax. med.

F Hipp. 3. epid.
lib. 3. im.

G Coel. Aurel.
de morb. acut. &
chron. prefat.
H Fred. Oronann.
dissert. physico.
med. differt. 1.

I Marr. Lister
de humor. cap. 1.
in schollis.

K Vide Johan.
Freind. Emmenol.
cap. 3.

I Zuinger. Theatr.
praxos med. in
hydrophobiâ aliâ
que quam plures
plem observantur.

sunt *A*; *καλομαρα* illa ita aliquandò luxuriant, ut non solum per totam corporis peripheriam disseminentur, sed præterea in faucibus, ore, ano, emineant, quemadmodum in quibusdam febribus, antè vernum tempus, epidemicè sævientibus, accidisse narrat Hippocrates *B*, alias pauca sunt & rara, alias rubra, cineritia, violacea, quin aliquando nigra *C*, qualia enata esse scribit Galenus, in malignâ quâdam tempestate, ubi postquàm vomuerant ægrotantes, eorumque alvus fluxerat, iis qui evasuri erant, pustulæ nigræ, toto corpore confertim erumpebant, quarum quædam sponte deinceps apertæ, in crustulas abibant, quædam non apertæ, asperæ nihilominus & scabiosæ evadebant, subque squammarum specie decidebant, quo peracto, integræ sanitati restituebantur ægrotantes *D*: Aliæ majoris pisi magnitudinem æquant, quædam miliares, figurâ rotundâ aliæ, ovali aliæ, aut irregulari; sæpè in hemispheriam attolluntur, quandoque humiles & depressæ cernuntur: ipsis aliquandò nullæ aliæ consociantur eruptiones, aliquando verò papulæ rubræ, lividæ, aut nigræ interpositæ conspiciuntur, imo & in medio pustularum quasi clavus niger impressus nonnunquam advertitur. Si pauciores sint, albæ, latæ, probè fastigiatæ, circulo, in basi, maximè rubicundo cinctæ, cum febris remissione, tùm boni sunt ominis *E*, ægrique perfectè & citrà deformes cicatrices ac foveolas pristinam valetudinem recuperant. Si autem pallidæ evadunt, aut nigræ, nullo circulo rubro ardente circum scriptæ, planæ magis quam sublimes, in medio acumine cavæ, tarde admodum & ægrè erumpentes, tùm semper periculosæ existunt, in primis si simul febris acuta teneat, aut petechiæ intermiscantur, neque facies, manus, pedesve in tumorem assurgant, aut si alvi fluor superveniat, ut iis contigit de quibus Hippocrates in ardentium quarundam febrium descriptione, qui similibus tuberculis simul & febre affecti, celeriter interibant cum alvi fluxus adveniret *F*. Periculosæ iterùm, imò lethales plerùmque, quibus jam apparentibus, sitis interna, frequentes horrores perseverant, quarum crustæ duræ admodum cernuntur, quæque laceratæ sanguinem magis quàm purulentam materiam fundunt: periculosæ denuò in quibus transpiratio penè intermissa cutis texturam irrigare ac emollire nequit, periculosæ ubi aridæ omnino sunt fauces, deliria adsunt, veternus, motus convulsivi, pulmonum angustia, præsertim si hieme contingat morbus, tùm enim licet interna perspirationis instrumenta huic promovendæ magis idonea sint *G*, undè & aërem frigidum transpirationi maximè favere asserunt multi *H*, quod & eorum voracitate qui frigidas regiones incolunt, probari posse videtur *I*, tamen propter ambientis aëris, cutem contrahentis, objectos obices, minùs integra succedit noxiorum per cutis poros deturbatio, cujus sane transpirationis defectu, seu à contractione cutis oborto, seu à minori internarum partium, robore, seu ab aliâ quacumque causâ, gravissima Variolarum symptomata exsurgunt. Hinc senibus quàm juvenibus, sæminis quàm viris, & obesioribus quàm gracilibus, periculosior ut plurimum, Variolarum affectus. In his enim quàm in illis *K* minor est sanguinis perspiratio.

II.

VARIOLARUM fermentum, in circumeunte sanguine altius reconditum oberrat, citràque ullam sui significationem per aliquod tempus, plures aut pauciores annos perseverat, non secus ac in vino, cerevisiâ, succis plantarum, syrups, condituris, partes fermentationi idoneæ diu delitescunt & conquiescunt, aut eadem ratione quâ virus è salivâ canis rabidi semel eructatum, menses integros, quin & plures annos *L* in vulnerati sanguine inviscatum commoratur. Fermentum autem illud sale acri salso constat, quod tandem ab externâ causâ, jugi motu, in maximo sanguinis cœstu, percitum, asperâ suâ superficie, sulphureos sanguinis globulos discerpit, ex iisque sales involutos elicit, qui in sero dissolvuntur, & globulos sanguinis magis ac magis discerpunt, quod satis testantur rubentes ut plurimum urinæ, cum è contra in sanguinis coagulatione, limpidiore aut pallidiores reddantur, ob strictiorem scilicet globulorum sibi invicem adhærentium, connexionem,

3

è quibus serum elicitur, quemadmodum acidi cuiusdam affusione serum lactis è parte butyrosâ erumpit, *A* idque exemplo comprobatur hydropicorum qui si ineunte morbo oxymel scilliticum frequentius sumant, urinas excernunt quàm antea decoloratioribus *B*. Ex hac autem globulorum sanguinis comminutione, quandoque mictus sanguineus exoritur, quandoque etiam sanguinis profluvium per nares, alvum, renes, pulmones. Ab eadem sanguinis commotione & fermentatione, dolores capitis exsurgunt, cruciatus lumborum, vomitiones, inquietudines, ardores, &c. At verò si hæc ipsa globulorum sanguineorum comminutio, & à se se invicem disgregatio perseveret, serum ferè omne ex suis claustris excitatur, foras truditur, & tandem sanguis aliquandò exsiccatur, undè & faucium ariditas, asperitas linguæ, sitis urens, pulmonum inflammatio, angina, aliaque id genus mala: cave enim adducaris ut credas atrociam hæc variolarum symptomata, non solum cum erupturæ sunt, sed etiam dum erumpunt, non nunquam contingant, à sanguine acidis coacto, potius quàm feri, partiumque volatilium jacturâ inspissato, originem ducere: enim verò sales hi falso-acres, ex acidis nempe & alkalinis fixis conflati, ut vel ex eo conicere licet quod dum cuti Variolis conspersæ inhærent, non diffantur, sed vestigia profunda inurunt, hi inquam sales, ob majorem quàm pollent soliditatem, majori quoque dum à corde & arteriis vibrantur, feruntur impetu, tumque mole suâ fixâ, suisque quibus hirti sunt aculeis, sulphurearum partium stamina potentiùs dividunt & lacerant, atque hinc major sanguinis dissolutio, & tandem exsiccatio. Sales autem hi antea torpentes, ab iis primùm excutuntur quæ sanguinis motum intendere apta sunt, ut exercitiis immodicis, vigiliis nimis, computationibus *C*, irâ, quin & aliquando formidine nimia, undè sæpè numero eos citius aggrediuntur variolæ qui ne ab iis corripiantur, vehementius pertimescunt; neque enim eam esse imaginationis vim tibi suadeas quæ per se morbum qui timetur, procreare *D* valeat; quemadmodum opinantur plurimi, & inter ipsos non nulli verane an absurda loquantur parùm adeo solliciti, ut hos si audias *E*, etiam alium quilibet cum animi tum corporis ægritudine afficere possit. Imaginationis quidem magnam vim esse plurima eaque lectu digna testantur exempla *F*, nec certe inficias iri potest malignos quosdam morbos, ex eorundem timore ingenti aliquando exoriri, sed ex accidenti id tantùm contingere procerto habeas, quatenus nimirum ingens hic timor pravos humores antea in corpore genitos, & quietè latentes, seu fomitem humosse affectûs visceribus otiosè inhærens aut excrementitiis quibusdam succis involutum & implicatum vehementi quasi turbine concitat *G*. Sic non nunquam accidit ut qui variolarum, aut pestilentis cuiusdam febris seminium intus gerit, funeri cuidam obvius factus, atque indè metu percussus, non multò post in eundem morbum incidat: huc accedit prava aeris indoles salibus nimirum volatilibus facti, qui humores permeando, sulphura sanguinis ita exagitat ut ab iis se se extricare incipiant sales falso-acres, & tandem se se prodat variolarum seminium, certè à parentibus traductum: variolas enim in morbis hereditariis rectè annumeres, cum nulla alia, si res accuratè expendatur, earum communis causâ statui posse videatur *H*. Fermentum itaque illud, causâ externâ statim excitatum, reliquas circum euntium humorum particulas, ad alicujus turgescentiæ gradum evehit, unde febris adoritur, tumque sanguis suis vasibus æstuans, quieto ut antea circuitu ferri non potest; sed sibi ipse obices faciendo, in angustis tubulis hæret, glandulas infarcit; ac eâ ratione, singularum quibus constat partium motus intestinalis augetur, adeoque febris incendium fovetur, donec heterogeneæ particule, critico quodam motu ab aliis segregatæ extra vasa ferantur, ad angustos extremæ cutis poros devolvantur, tandemque in dies auctæ, primò quidem maculas, dein pustulas, ac demum exiguis abscessus progredient.

I I I.

SI Pustulæ illæ facilè, aut levi labore, ut plerumque fit, erumpant, totum certè morbi negotium naturæ committendum, secus, huic auxiliari dum contendis, sæpe ita

A ij

A David Hamilton de febr. miliar.

B David Hamilton in eodem tractatu de febr. miliar.

C Hipp. 1. epid. sect. 3. agr. 2.

D Vide Math. Untzer. de lue

pestif. lib. 1. c. 20.

E Johan. Casp. Westphal Pathol. Dæmon.

F Vide Lud. Viv. ad caput 25. lib. 12. August. de civit. Dei.

Andr. Laurent. lib. de strum. c. 7.

Munster lib. 3. Cosmog.

Mart. Weinrich. lib. de monstr. c. 17.

Gregor. Horst. epist. ad Fabric.

Guillelm. Fabric. centur. 3. Observ. 56.

Lema. lib. 1. Occult. cap. 4.

Paracelsi lib. 14. cap. 7.

Aventin. lib. 7. Annal.

Jo. Math. cent. quest. 16. & 36.

Scheuneman. in Paracelsi de peste cap. 15.

G See nert. lib. de Consens. Chy. cap. 14.

Thom. Fien. de Vir. imag.

Goelen. Cosmog. Untzer. loc. cit.

H Goelen. lib. cit.

I Mercur. de morb. puer lib. 1. cap. 2.

adversatis, ut plerisque jugules quos servare est animus. Has verò illorum quæ modo recensuimus Symptomatum, modo plura, modo pauciora non nunquam comitantur, magna adest spirandi difficultas, tussis violenta urget, pulmones uruntur, fauces, lingua palatum exarescunt, perturbatur cerebrum, sanguis rore suo orbus aëstuat, vasa distenta huic continendo vix sufficiunt, perspiratio præpeditur, pravorum succorum secretio retardatur, omnes humores susque deque moventur, nec suis incerniculis se sistunt, aut in iis satis commorantur ut cum humore quo imbuitur in cerniculum coalescere possint; secretionum enim rationem noli pororum conformationibus, Diametrisve & partium configurationibus referre, singula corporis incernicula peculiari succo imbuit natura huic consimili quem erant pervolatura, indè bilem Hepar, Lien melancholiam, Renes serum expurgant, cujus rei fidem adjuvabit experimentum Chymicis familiare quàm Papyrum bubulam, oleo inungunt, si oleosum, vel aquâ si aquosum laticem separare est animus. Humores igitur ab ingressu incerniculorum, ingenti sanguinis æstu repelluntur, & quemadmodum vigente febre intensiori inusta Pyrotica exarescunt nullamque saniam fundunt, sic profectò variolarum seminum nimia sanguinis fermentatione commotum, per cutis glandulas vix percolatur, undè fit nonnunquam, ut pustulæ antè maturationem deprimantur, aut retrogressæ evanescant. fit etiam interdùm ut sales falso-acres nec partibus internis parcant, quod & multorum cadaverum apertione compertum est, in quibus jecur, Lien, pulmones, omniaque interiora, haud secùs ac cutis, sordidissimis pustulis scaterent *A*, sic pravè erumpentibus variolis, eò certè omnis tendere debet curandi modus, ut sanguis in vasis æstuans temperetur, hujus acrimonia demulceatur, siccitas diluatur, depleantur vasa turgida, fermenta innata à vinculis, sine tumultu solvantur, & per cutis spiracula secernantur. Hæc verò ne speres ab Alexipharmacis quæ tum sanguinem jam nimis discerptum, exsiccatum & acri indole præditum, dissolvere, exsiccare, acrioremque reddere magis apta sunt, quàm eundem reficere, diluere, lenire: quod ut clariùs innotescat, animum ad ea advertamus quæ in antidotis adversus toxica quæ tam eligendis observanda veniunt. Duò sunt potissimum toxicorum genera, sanguinem cogunt alia, discerpunt & carminant alia, ita ut etiam partes solidas vi suâ causticâ rodant atque depalcant. Prioris generis sunt viperæ, Tarentulæ *B* venena, quæ tamen à non nullis inter corrosiva recensentur *C*: Posterioris verò Mercurius sublimatus *D*, Arrenicum *E* &c. At his diversis venenorum generibus diversa opponuntur antidota: corrosivis quidem lenientia & diluentia, ut si quis arrenicum sumpserit, statim, iis quæ vomitum cient prius exhibitis, ei sunt præscribendæ emulsiones, prisanæ lenientes, aliaque hujusmodi quibus residui toxici acrimonia mitigetur, visceraque ægrotantis vindicentur, quin & ei aquam copiose ut bibat suadendum, quod quidem multiplici experimento comprobatum habetur, non hominum solum, sed & animantium: non nunquam enim in fodinas arsenicales immissi sunt canes qui inde exanimis educti, statim revocabantur atque ipsis aquæ bibendæ copia *F* facta esset. Mures quoque si quando arsenico infecti aquam bibant, liberantur: huc accedit quod de vulpibus narratur, scilicet ubi amygdalas amaras degustarunt, præ insigni quam inde experiuntur corrosione interire, nisi è vestigio aquam epotent. *G* Iis verò toxicis quæ sanguinem cogere apta sunt, ea adversantur antidota quæ sanguinem rescindere & dissolvere valent, ut aqua Theriacalis, confectio Alkermes, Mithridatium, Theriaca vetus, sal volatile viperæ: acria itaque toxica volatilibus, & sanguinem cogentia lenientibus dulcibusque medicamentis si quis oppugnare aggrediatur, pravam certe sanguinis diathesim adaugebit, & immedicabilem efficiet. Idem prorsus de variolarum fermento ferendum judicium. Non minùs itaque errat qui huic morbo mederi contendit cardiacis, Alexipharmacis, apud vulgus adeo decantatis, quàm qui corrosivum arrenici venenum arcere, aut lenire sulciperet Orvietano, Mithridatio, Theriacâ, aliisque hujus generis, quæ potentium toxicorum sales falso-acres acuere, vimque causticam intendere summo-

A Mercurial. de
Morb. Pueror.
lib. 1. cap. 2.
Fernel. de
Morb. pestilent
lib. 2. cap. 12.

B Georg. Bagl.
diff. de Iacur.
cap. 8.
C Joan. Linder
de Venenis.
D Vide Exer-
cit. Med. curs.
de Mercur. dulc.
E Cardan. lib.
de Venen.
Sperling. dif-
fert. de Arsenic.
Joan. Linder lib.
de Venen.

F Mercurial. de
Morb. venen. &
venenis cap. 9.
de Arsenic.

G Plutarch. 6.
Sympos. cap. 2.
Mercurial. loco
cit.

perè valent. Variolarum enim fermentum cum sit sal acre-salsum, globulos sulphureos sanguinis discerpens, cutemque ut plurimum erodens, ea sane non exoptulat remedia quæ sanguinem exagitare, diffindere & dissolvere, sed quæ hunc lenire, diluere apta sint, ut sunt gelatinæ cornu cervi, emulsiones, oleum amygdalarum dulcium, quo non præstantius alterum adversus morbos ab acriori materiâ obortos remedium datur *A*, prîsanæ diluentes, quin & aqua multa, si tamen modus servetur, nam ab aquæ potatione perspirationem insensilem præpediri non immeritò admonet medicinæ staticæ luculentus author *B*, hinc aquæ potores Rheumatismis obnoxios fere omnes videas. His tamen remediis ne ita fidas, ut sanguinis missionem, atque purgationem omninò respuas. Istis enim prudenter administratis, sanguis æstuans refrænatur, exsiccat diluitur, spiritibus orbis reficitur, impurus defæcatur, ac tandem per cutis spiracula à fordibus liberatur.

A David Hamilton de praxeos Regulis. Item Zuingerus dissert. de Amygd. *B* Sanctör. Med. stat. sect. 34 Aph. 67. Vide etiam J. an. Freund emmenolog. cap. 3.

I V.

APHLEBOTOMIA hæc omnia bona derivari, cum in nimio erumpentium variolarum æstu, sibimetipsis obicem facientium ritè instituitur, nemo est qui inficias ire audeat, nisi præjudiciis captus, aut in morborum observacione & curacione omnino insolens. Ingens ille sanguinis æstus, qui etiam dum erumpunt variolæ non nunquam contingit *C*, nil aliud est quàm hujus expansio nimia, eaque tanta interdum ut perstrictos partium meatus circum eundo viam sibi præcludat liquor, nihil autem citius tutiusque huic expansioni nimia, atque inde nascituris vel jam enatis tot Symptomatis occurrere aut mederi potest, quàm ipsa redundantis sanguinis minutio. Prava fermenta à compeditibus partium sulphurearum expediti non possunt, cum vasa sanguine ita opplentur ut huic continendo paria esse vix possint, phlebotomia verò vasa nimis repleta deplet, adeoque perspirationi favet *D*, & seminii variolarum secretionem promovet, eadem prorsus ratione ac scabiei, erysipelatis, aliorumque morborum cutem infestantium, materiam foras amandari ejusdem phlebotomiæ auxilio quotiræ videmus: quin adeo Juvatur à phlebotomiâ, motus & expulsio humoris ad superficiem corporis, ut sæpe eadem die, quæ secatur vena in acutis febribus, imò paucis interdum à sectione horis, copiosos sudores, eosque criticos ac salutare erumpere conspiciamus. Nec mirum sane id videri debet cum venæ sectio efficiat ut qui prior fuit sanguis, ei qui proxime sequitur minori sit impedimento: *E* tum enim necesse est uberius à corde rivus profundatur, atque partes internæ antea sanguine impeditæ leventur, suaque munia expeditius obeant, unde & felicior humorum secretio & transpiratio. Certe nil magis, dum furit sanguis, duram meningem unde cordis motus *F*, atque adeo sanguinis circuitus, proindeque & transpiratio exoritur, onere quo tunc premitur, magis liberat, quàm phlebotomia. Nullum præterea adversus peripneumoniam majus præsidium compertum est, quàm venæ sectio, cujus ope sanguis à centro ad corporis ambitum, in hoc affectu mirabiliter excitari deprehenditur, quid ni & idem in variolis prestare interdum poterit eadem sanguinis missio? præsertim cum pulmonum inflammatione sæpe laborent variolis correpti *G*. In Rheumatismo item, ubi diaphoresis tantopere exoptanda, nullâ re magis id commodi quàm misso sanguine conciliatur *H*, quid ni & in variolis etiam erumpentibus, si eadem intercipiatur, idem continget? Phlebotomiam, cum ante eruptionem variolarum celebratur, transpirationi sæpè ita conducere, ut qui intus latebat humor mox cutem totam inficiat, negaverit nemo; cur iisdem præ ferociori sanguine lentius erumpentibus moras nectet Phlebotomia? Præterea ad venenatorum quorundam animalium, ut scorpionis, aut rabidi canis, virus, si quando vulnere exceptum est, foras propulsandum, plurimum valere venæ sectionem experientia testatur *I*: Cur ergo alli variolarum fermentum ad cutis regionem propulsatum, atque inde nimia fermentatione, jam penè retrocedens, foras non aget? Sanguinem etiam dilutiorem reddat sanguinis minutio necesse est, cum ea vasa relaxet quæ ob nimiam sui tensionem serum elargiri vix poterant, hac enim remissione sit ut capsulæ

Vide *C* Anton. Merind. de Febr. cap. ultim. *J*uann. Chicot. de Morbillor. & variolar. ortu, causis & curacione, ad Theodor. epistol. *L*az. River. de pestil. febr. cap. 2. de variol. & morbill. *D* Merind. Chicot. River. locis jam citatis, *E* Bellin. sang. mist. *F* Georg. Bagl. de fibr. mort. specim. lib. 1. cap. 58 *G* River. *H* Jf. Cartier. de Rheumat. c. 8. *J*oan. Chicot. de Rheumat. cap. 3. & sequ. *I* Cels. lib. 5. cap. 27. art. 5. edit. Almeloveer. Vide quest. med. Parfuis in Schol. s. Med. discussam die 11. Maii 1702. an variolis diaphor. Vide etiam Zuinger. Præx. Med. in Hydroph.

A iij

atrabiliaria quæ feri portionem excernunt, eamque in venas emulgentes traducunt, quâ exsuccum sanguinem è renibus reducem diluunt, suo demum munere fungantur. Sic lymphæ à sanguine segregata faciliùs in venam subclaviam transfunditur ac sanguinem è partibus reducem irrorat. Sic è cerebro rediens sanguis humescit serò quod in glandulis conglobatis duræ meningis secernitur *A*, & in ventriculis cerebri collectum labitur per infundibulum in spongiosam glandulæ pituitariæ substantiam, indeque per peculiare ductus in venam jugularem traducitur, adeo ut Phlebotomiæ auxilio, serum in variolis, ob febris sævitiam, suis vasis retentum, restituatur sanguini, hunc diluat, ejusque acorem delinuat. Spiritibus etiam tum fovendis, tum refarciendis Phlebotomia opportunè celebrata confert non parùm, sanguine enim, in variolis seu erupturis, seu tandem erumpentibus, ita dissoluto & commoto ut arteriæ ultra quàm par est distendantur, nervorum qui his ubique interferruntur, non potest non valida esse compressio, hac autem compressione necesse est aut intercipi spiritus, aut saltem minori copiâ secerni; *B* ita ut ingruat dyspnœa, obruatur animi vigor, & pro ratione momenti quo nervi premuntur, succedat aut stupor, aut somnolentia, aut somnus profundus: non secùs ac vino liberius epoto sequi solet. Sed quod lethalius est, interceptis spiritibus imminuuntur vires quibus deficientibus, variolarum eruptio fieri, aut absolvi nequit: at Phlebotomia, sanguinem minuendo, his omnibus aut medetur aut occurrit, adeoque spirituum conservationi & secretioni mirabiliter conducit, variolarumque eruptionem non mediocriter promovet. Tantâ interdum sanguinis copiâ, dum erumpunt variolæ, instantur vasa cerebri, ut non solum spirituum canaliculos, tractusque medullares suâ distensione angustent, sed etiam ipsa dirumpantur, sanguinemque in cerebri substantiam effundant, & ineluctabilem pariant apoplexiam *C*, præsertim si ægrotantes obesiorum sint habitu, cui sanè malo occurrere nil felicius potest quam ipsa sanguinis detractio, modò tamen maligni adeò moris non sint variolæ, ut humanum non sit ab earum insidiis præcavere. Cum igitur, etiam erumpentibus variolis, ingens adest vasorum plenitudo, quæ ipsorum vim in fluida exerci non patitur, tunc certe sanguinem mittere venâ sectâ expedit, ut natura, parte oneris quo premebatur levata, quod superest liberius expellat. *D* Id remediî genus quantæ sit in his à plethorâ ortis affectibus efficaciam, præter rationem & peritiorum in arte Medicâ virorum testimonia *E*, quæ nimium variolarum, etiam erumpentium, æstum, alio remedio nec securius nec citius castigari docent, experimentum frequens confirmat, necnon & ipsa natura indicat, quæ spontaneo sanguinis profluvio utiliter plerumque invariolis & morbillis etiam erumpentibus, usa est. *F* Neque quis dicat plurimos, vel sævioribus erumpentium variolarum symptomatis conflictatos, ne punctâ quidem venâ nihilominus convalescere, robori enim naturæ tum habendas esse gratias ille sciat, non crudelissimæ arti, quæ dum pretioso, ut vocant, vitæ thesauro parcere videtur, ægrotos sæpe ne ferro vulneret, sanguine præfocet, in eosque quo magis mitescere videtur, eò sævius acerbis. Absit verò atrocibus eorum præceptis morem geramus, qui sanguinem humanum adeo vilem habent, ut ad omnes quoscumque, cum variolarum, tum cæterorum morborum casus, non frequenter modo, sed & copiosè fundendum esse prædicent, quin imò & tantum in eo mittendo, securitatis esse contendunt, ut vel totus sine ullo vitæ discrimine tolli posse clamitent. Quod si stupeas, corpore sanguinis vacuo æque fere pulsare cor hilares reponunt, quasi verò donec ultimum illud moriens movetur, nihil sit quod à sanguine profundendo deterrere debeat? Quas sanè non medentium sed furentium voces, haud immeritò exhorrescunt omnes Medicorum Scholæ. Eo certè consilio, in prædictis erumpentium Variolarum symptomatis, sanguis mittitur, ut debita partibus inflammatis, nimium quæ tensis laxitas procuretur, atque inde vi suâ elasticâ, & motibus oscillatoriis restituta, agere in liquores facilius & placidiùs possint: at certè sanguinem, si manu profusiori mittas, flaccescunt vasa, neque erunt motibus suis obeundis idonea *G*, præterea in quemnam liquorem

A Ant. Pachioni, disert. epistol. de glandulis conglob. duræ Mening.

B Vide Joh. Freind, annenolog. c. 12.

C Joh. Jacob. Wepfer. histor. Apoplecticor.

D Ant Merindol. de febr. cap. ult. River. de variol. Mercurial. de morb. pueror. cap. de variol.

E Avicen. lib. 4. feb. 1. tract. 4. 6. 10. init.

Rhazis 3. cont. tract. 13. cap. 2. Herculian.

comm. in cit. avicen. text.

Amat. Luffit. cent. 3.

Mercurial. de morb. Pueror. lib. 1. c. 2. versus finem.

Mercatus lib. 7. de febr. ad finem & lib. 2. de morb. pueror. c. 22.

Schench. lib. 6. observ. med. obs. 106. & 107.

F Vide questionem med. an omnis morbus à coagulatione M. Dionysio Dodart Præfide, discussa Parisiis in Schol. medicor. die 22. Novemb. 1703. J.

Vide etiam de legitimo Phlebotomiæ usu Joh. Freind, annenolog. c. XI.

G Godef. Bidloo exercit. anatomic. Chir. decad. Mart. Lister disert. de humor. pag. 50.

vim suam, si quæ nihilominus supersit, exerent, si sint inanita? Demum è san-
 guine eruuntur spiritus animales, at si desit sanguis, unde nam haurientur spiritus
 illi, omnium certè functionum opifices? iis enim ne credas apud quos *A* spiritus ani-
 males tanquam humani ingenii figmenta habentur, quorum certè præjudicata opinio
 à peritissimo in re anatomicà viro, quam plurimis iisque validis argumentis facile re-
 fellitur *B*. Suis est igitur phlebotomiæ modus, sui sunt certi fines, quos ultrà ci-
 traque nequit recta medendi ratio consistere: hos si transcendis vires dissolvis, cri-
 ses impedis, secretiones moraris, quin & spiritus calidumque nativum deprædaris,
 sine quibus ea quæ tantopere, cum in omnibus morbis, tum præsertim in Variolis,
 fovenda est, ventriculi digestio, profus aboletur; sive enim chyli confectio ab
 unâ trituratione pendeat, quæ certe fabula est *C*, sive à salivali succo, aliis que non
 nullis, quod rationi & experientiæ congruit, nulla profectò sine spirituum anima-
 lium influxu, fieri posse intelligitur. Tanta est nonnunquam, etiam dum erumpunt
 Variolæ, morbi ferocitas, ut venæ sectionibus ritè prudenterque iteratis, non ita
 cedat, aut cessura videatur, quin purgationis opem expoſtulet: idque certè toties
 contingit, quoties ingens quædam cacochymia primas vias tener, orgasmoque con-
 citantur humores, tum enim ad fermentum variolarum crassioribus sordibus tan-
 quam visco adhærens, evolendum, potio purgans tutò feliciterque exhibetur, non
 solum iis medicamentis constans quæ deorsùm, sed & iis non nunquam quæ sur-
 sùm noxios humores propellunt, purgatio namque sordes sanguinis educit quibus
 fermentum variolarum ita implicitum tenetur ut ad cutem ferri vix possit, adeoque
 hoc eodem præsidio, quo humores ab ambitu ad centrum avocari vulgò putantur
 facilior fit per cutis spiracula residui fermenti excretio, præterea licet purgans mul-
 tos trahat humores ad partes internas, eas tamen ibi morari cum non sinat sed fo-
 ràs tradat, necesse est quàm plurima arceat aut avertat symptomata tum erupturis
 tum erumpentibus Variolis, haud aliâ ratione supervenientia, quàm quòd ægro-
 tantium sanguis majori sordium copiâ inquinatur, quæ ejus fermentationem inten-
 dunt. Medicamenta purgantia non solum stimulis pollent quibus intestina vellicant,
 sed in ipsum sanguinem ingrediuntur cujus crasim non mediocriter immutant *D*,
 quin & ipsius circuitum redintegrant si opportunè exhibeantur, ea scilicet remo-
 vendo quæ vasa obturant, adeo ut transpirationi non mediocriter conducant, quare
 qui purgantur facile læduntur ab aere frigido: humorum namque pars tenuior quæ
 tum ad cutem copiosius fertur, retrocedere cogitur, tanta denique est purgantium,
 eorum præsertim quæ sursùm agunt, ad humores etiam per cutis spiracula excer-
 nendos vis & potestas, ut quibusdam in morbis non aliâ ratione quàm ad sudores
 promovendos à non nullis medicis, quod certe feliciter succedit, exhibeantur *E*.

V.

IDEO forsan à phlebotomiâ & purgatione, in Variolis seu erupturis seu erum-
 pentibus instituendâ abſtinebis, quòd in febribus pestilentibus, quarum naturam
 eandem esse ac Variolarum opinantur non nulli, neutrum unquam præfuisse, quin
 imò maximum indè damnum semper esse consecutum, innumera testantur exempla
F. Verùm nec te tot exempla, sumorumque in re medica Virorum testimonia mo-
 veant, discrepant enim non parùm à pestilentibus febribus Variolæ. Hæ à salibus
 acris falsis in corpore jam ab ipsius primâ explicatione delitescunt, sanguinem
 que deinde afficientibus, originem ducunt suam, illæ vero à subtili quodam inquina-
 mento aeri insperſo, quod statim & primario spiritus labefactat *G*: spiritibus au-
 tem prave affectis, certe neque phlebotomia quæ sanguinem, neque purgatio quæ
 humores, sed alexipharmaca quæ spiritus primò attingunt convenire jure merito
 videntur. Fortè etiam Variolarum, eâ quâ diximus ratione prave erumpentium,
 crudus qui tum semper necessariò existit humor, ab instituendâ purgatione tum
 animum avertet, sed artis usu animadversum esse memineris, crudioris ejusdem
 que turgescens humoris purgatione, ancipitem periculosum que morbum, tutum

A Barbat. de
 sang. ejusque sero.
 Harvæus ad Rio-
 lan.
 Conringius &
 alii non nulli.

B Philip. Wer-
 heyen, Supplem.
 anatomic.

C Mémoire sur la
 cause de la digestion
 des alimens, par
 M. Astruc.
 Vide & Mart.
 Lister, de humor.
 cap. 17.
 Joh. conr. Brun-
 ner. de lymph &
 pancreatis usu
 cap. 4
 Mart Polill trica-
 fo de gli acidi. c. 3.

D Vide Aristot.
 Problem. sect. 1.
 Probl. 43.
 Fernel de purg.
 cap. 6.
 Joh. Freind.
 em. nenolog. c. XI.

E Enchiridion
 of fevers incident
 to Scamen; c'est-
 à-dire, traité
 abrégé des Fièvres
 qui arrivent aux
 gens de mer pen-
 dant l'Esté sur la
 Méditerranée, par
 Thomas Bates, à
 Londres.

F Paræus lib. 21.
 de peste. cap. 24.
 testatur, an. 1565
 eum Parisius funestè
 admodum sæviret
 pestilens febris,
 omnes hac febre
 correptos quibus-
 liberaliter sangui-
 missus est, deterius
 inde habuisse tan-
 demque interisse,
 reliquos quibus so-
 lis Alexiteris pro-

vifum est, fere
omnes evafiffe.

Referunt etiam
annales an. 1110.
peftilentem fe-
brem in galliâ
crudeliter fâviffe,
ad quam proflig-
andam quibus fe-
cta vena fuit, vel
alvus ducta, omnes
multo citius inte-
riiffe. Untzer de-
lue peftifera lib. 3.
cap. 1.

sæpe numero, salutarem quæ reddi; *H* si verò pustulæ, inente febre, ut sæpe fit, erumpant, num purgare fas est? ita sane si orgasmus adfit: incuntibus enim morbis si quid movendum videtur, tutius est movere, quàm vigentibus, uti probè admonet Hippocrates. At nihil esse orgasmum apud Hippocratem præter humoris coctionem, hanc autem initio morborum ferè nunquàm reperiri, adeo què nec tum purgationi locum esse repones. Sed toto cælo aberrat, si quis orgasmum nomine coctos humores ab Hippocrate intelligi putet, quin imò id sentire non est hominis in Hippocratis lectione vel mediocriter versati; quando quidem summus ille vir ubi dixerit concocta purgari debere, statim moneat cruda non debere nisi turgeant. Quod sanè effatum omnes cum veteres tum recentiores, quos longa felix que in medendo experientia insignes fecit, suo suffragio, & agendi ratione comprobarunt. Hunc autem orgasmum cave ne prætermittas, fugit enim nunquàm fermè rediturus; hinc raro seu non pluries, sed semel duntaxat acutorum initio exoriri solitum animadvertit medicinæ princeps. Quid plura in iis non erupturarum solùm, sed & erumpentium variolarum gravibus symptomatis quæ à viscerum nutritiorum vitiis succis oriri videntur, usu venit purgatio, ne natura humorum mole gravata & quasi sub pondere gemens, tanto oneri impar coctionem non possit aggredi, nec secretionem moliri, nec ad excretionem se se accingere. Tum certe noxii, licet incocti succi vincula, purgatione sunt solvenda, & claustra referanda, ut possit tandem erumpere; metuendum enim ne morbus, antequam humor tempore maturescat, ægrotum jugulet. Hæc est occasio præceps, in quâ, si uspiam, sollicitæ sunt agendæ excubiæ, ne effluat inter moras rei gerendæ opportunitas. O quanta sæpe cum in cæteris morbis, tum in variolis præsertim *εὐνοία* amittitur, cum instabiles succos, aut malignâ cacochymia noxios, aut in publicis viis stabulantes, statim initio, licet jam erumpant variolarum *ἐκθύματα*, non educimus, quasi fas non sit, nisi victos & jam senescente morbo, castigatos humores aggredi!

Scribit Guillelmus
Fabr. cent. 4. ob-

ferv. 12: in pestilenti febre lausanensi, eorum quibus secta fuit vena convalesse neminem.

Guinterius Andernacus quoque testatur in lib. de pest. venæ sectionem in pestilenti febre, suo tempore, Parisiis grassante, in exitosam fuisse, ut si omnes quibus sanguis missus est, extincui fuerint.

Fallopium literis prodidit omnes quibus ab an. 1514. usque ad 1530. in malignis febribus vena secta fuerat, periisse, eorum autem qui Phlebotomiam non sunt experti quam plurimos convalesse.

P. Salius de febr. pestil. cap. 21. observat, qui artem Medicam, an. 1608. & 1529. profitebantur, uno ore omnes asseruisse, nemini tum, in febre malignâ fâviente, non lethifera aut fuisse venæ sectionem.

Petr. Forestus lib. 6. observ. 9. refert in peste Delpheni anno 1557. grassante, eos omnes quibus post horas 12. secta fuisset vena è vivis excessisse.

Roder. Foesece. de sanitate tuenda, c. 27. ex quamplurimis quos malignâ febre curaverat, longe plures mortuos esse fatetur quibus sanguis missus fuerat.

Joh. Borelius 2. part. Regim. cap. 9. asserit se experientia didicisse in pestilentibus febribus purgationes nullatenus confertæ.

G Fernel. de Morbis oculis, lib. 2. cap. 11.

H Fernel. de purgat. cap. 12.

Ergo erumpentibus variolarum ἐκθύμασι, à Phlebotomiâ, & purgatione non semper abstinendum.

Domini Doctores disputaturi.

M. Joannes Gaillard

M. Mathaus Donisius Four-
nier.

M. Carolus Thuillier.

M. Carolus Bompard.

M. Nicolaus Andry Lector
Professor Regius & Praes.

M. Claudius Dufresne

M. Bertin. Simon Dieuxivoie.

M. Joannes Bouidin Serenissimus
Delphina medicus Prima-
rius.

M. Guydo Erasmus Emmeret.

Proponebat Parisiis HENRICUS BESNIER Parisinus,
Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1712.

Apud Viduam Francisci Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typog. 1712.